

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
Leadership of Educational Institution Administrators in the 21st Century,
Nangrong Technical College under the Jurisdiction of Office of the
Vocational Education Commission

ระพีพันธ์ พลสงคราม¹ ภัทรฤทัย ลุนสำโรง² วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2564 จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT รองลงมา คือ ด้านริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล และด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

อีเมล rapin499@gmail.com

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

อีเมล phdphkw@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

อีเมล Wiralphat@nmc.ac.th

2.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าความคิดเห็นของพนักงานราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 11 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 5-10 ปี และประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The research purposes were to study and to compare the leadership of educational institution administrators in the 21st Century, Nangrong Technical College under the jurisdiction of Office of the Vocational Education Commission, classified by the position and working experience. The population was the operation teachers in Nangrong Technical College, academic year 2021; the sample group was the 76 teachers. The data collection instrument was the estimate rating scale questionnaire with reliability 0.97. The data analysis statistics were the frequency, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were:

1. The leadership of educational institution administrators in the 21st Century, Nangrong Technical College under the jurisdiction of Office of the Vocational Education Commission found the overall was at high level. The each aspect consideration found all aspects were at high level; the highest mean was the exploring and supporting the use of ICT aspect, followed by the initiating effective learning activities aspect, and the improving student outcomes aspect; the lowest mean was the networking to promote learning and success aspect.

2. The comparative results of the leadership of educational institution administrators in the 21st Century, Nangrong Technical College under the jurisdiction of Office of the Vocational Education Commission, classified by the position and working experience were the following:

2.1 The comparative results of the leadership of educational institution administrators in the 21st Century, Nangrong Technical College under the jurisdiction of Office of the Vocational Education Commission, classified by the position found the overall did not different. The each

aspect consideration found the opinion of government teachers were the educational institution administrators had the leadership in the 21st Century higher than the opinion of government employees at statistics significance level 0.05.

2.2 The comparative results of the leadership of educational institution administrators in the 21st Century, Nangrong Technical College under the jurisdiction of Office of the Vocational Education Commission, classified by the working experience found the overall did not different. The each aspect consideration found the opinion of teachers with more than 11 years of work experience were the educational institution administrators that had the leadership in the 21st Century higher than the opinion of teachers with 5-10 years of work experience and less than 5 years of work experience at statistics significance level 0.05

Keywords: Leadership, Educational Institution Administrators, The 21st Century

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพ ในการแข่งขันบนเวทีโลก มีแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรมีแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น และสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมีแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของวิทยาลัยอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน ท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขัน เพื่อสร้างข้อได้เปรียบและความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และมีความหลากหลายนั้น ต่างก็ส่งผลกระทบต่อวงวิชาชีพโดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผล สืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบท และโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการศึกษา ภายใต้ สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลัก ของการมีเอกภาพเชิงนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการ ยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ได้กำหนดให้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักหลักกว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการจัดให้สอดคล้อง กับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อช่วยทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 3)

จากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยง ข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนเทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัว และเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไป ดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 และเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการของนิวซีแลนด์ (New Zealand Ministry of Education, 2013 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2556 : 70-75) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership Model) ของผู้นำทางการศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาของตนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2)ริเริ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) ตรวจสอบและสนับสนุนการใช้ ICT และ E-Learning 4) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และความสำเร็จ และ 6) พัฒนาคณะอื่นให้เป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ที่สรุปไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาไทย ต้องบริหารการสร้างคนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาตนรอบด้าน เพื่อสร้าง 3 L คือ Student Learning Teacher Learning และ Systems Learning ต้องบริหารให้ได้ระบบการศึกษาที่รับผิดชอบ ต่อผลงานในทุกระดับ ทุกด้าน และมีปฏิสัมพันธ์รอบด้าน คือ เชื่อมโยงกับสังคม เป็น Change & Learning (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 14)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรและเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ วางแผน อำนาจการ และมอบหมายงาน รวมทั้งการกำกับติดตามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จำเป็นต้องปฏิรูประบบตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์กร ครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความ สมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องอาศัยภาวะผู้นำมาช่วยเสริมสร้าง ให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาเกิดความร่วมมือในการ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรอย่างมาก ทั้งในแง่ของการสร้างพฤติกรรมและควมคม พฤติกรรมของบุคคล ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้วยภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการทำงานของกลุ่มภายใต้ สถานการณ์และช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานใช้ความพยายามทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำย่อมนำพาสถานศึกษาก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้แน่นอน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึง

ต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะบทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพา สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองต่อการแข่งขัน และ ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม สารวิชา ไปสู่การเรียนรู้ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 16-21)

ภารกิจและนโยบายการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และ นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555-2569 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการเพิ่มปริมาณ ผู้เรียนสายอาชีพ (สายอาชีวศึกษา 50 : 50 สายสามัญ) ปีการศึกษา 2563 กำหนดเป้าหมายของการ ดำเนินงานโดย ดังนี้ 1) รักษาเป้าหมายผู้เรียนในระดับ ปวช. การเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระดับ ปวส. 2) ลดปัญหาการออกกลางคัน โดยวางเป้าหมายให้ลดลงร้อยละ 5 ด้วยการป้องกัน ดูแลรายบุคคล การวิจัยพัฒนา แก้ปัญหารายวิทยาลัย รายสาขาวิชา การวิเคราะห์แก้ปัญหาเชิงระบบ กลุ่มเป้าหมาย ใน 50 วิทยาลัยที่มีปัญหาการออกกลางคันสูง 3) จัดการเรียนการสอนในระดับพื้นที่และภาพรวม ตามความต้องการในแต่ละสาขา 4) เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าเรียนสายอาชีพด้วยระบบโควตา 5) เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนสำคัญต่อการเลือกเรียนอาชีวศึกษาในเชิงรุก ซึ่งได้แก่ นักเรียน และ ผู้ปกครอง (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

วิทยาลัยเทคนิคนางรอง อาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แบ่งกระบวนการบริหารสถานศึกษา ออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารทรัพยากร
2. ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ
3. ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา
4. ฝ่ายวิชาการ

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เน้นการเพิ่มปริมาณ ผู้เรียนสายอาชีพ (สายอาชีวศึกษา 50 : 50 สายสามัญ) ปีการศึกษา 2563 โดยมีการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานเพื่อเพิ่มปริมาณไว้อย่างชัดเจน จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จะต้องทำอย่างไร ให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง อาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้การศึกษาระดับอาชีวศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายในการจัดการอาชีวศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงาน

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิค นางรอง อาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2554 : 204) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคล ที่สามารถจูงใจ โน้มน้าวให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตามความต้องการ ความคิดเห็น ด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ ประสานงาน เพื่อทำให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ร่วมกันบรรลุผล ซึ่งเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ พฤติกรรมและคุณลักษณะของบุคคลที่ได้รับการยอมรับ จากสมาชิกของกลุ่มให้เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมให้เป็นผู้มีอำนาจ ซึ่งอาจจะมาจากการแต่งตั้งหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ยังหมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในรูปแบบ กระบวนการเพื่อลดความยุ่งยากของภารกิจในกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ใต้บังคับบัญชา (Followers) โน้มน้าวและจูงใจของทั้งผู้นำและผู้ตาม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2552 : 1; วิเชียร วิทย์อุดม, 2553 : 3; พิชากภ พันธ์แพ, 2555 : 12; ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2557 : 11; Dubrin, 2010 : 198; Yukl, 2006 : 22; Daft, 2003 : 5) สรุปได้ว่าภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สามารถชักจูงหรือจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำ

พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2554 : 208) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำ เป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำแต่ละคน ที่แสดงออกในพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้ผู้ร่วมงานดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
2. ภาวะผู้นำ เป็นสิ่งที่ฝึกรวมให้เกิดขึ้นได้และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูงต้องสามารถแสดงพฤติกรรมในการนำและความมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในทุก สถานการณ์
3. ผู้นำ เป็นตัวการแห่งความเปลี่ยนแปลง (Changer Agent) ภายในหน่วยงานหรือกลุ่ม ฉะนั้นภาวะผู้นำจึงส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน องค์กรหรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล
4. ภาวะผู้นำ เป็นศาสตร์และศิลป์อันจำเป็นและสำคัญยิ่งของนักบริหารในการนำหน่วยงาน หรือ องค์กรไปสู่ความสำเร็จ

วีโรจน์ สารรัตน์ (2555 : 91) กล่าวว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างน้อยใน 3 ประเด็น ดังนี้

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

1. ผู้บริหารจะต้องตระหนักว่าการจูงใจและภาวะผู้นำเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนา ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ทักษะภาวะผู้นำจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารมีความเติบโต ก้าวหน้า หากต้องการประสบความสำเร็จก็ต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติ และมีผลต่อการปฏิบัติงาน ของผู้ปฏิบัติว่าจะดีหรือไม่ดีด้วย

3. คนเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานเพื่อความสำเร็จ หากไม่มุ่งพัฒนาคน ไม่มุ่งพัฒนาภาวะผู้นำ แม้จะมีเทคโนโลยีทันสมัยเพียงใดก็ไม่อาจจะเติบโตก้าวหน้าได้ ซึ่งแม้จะมีข้อถกเถียงกันว่า ภาวะผู้นำมีมาแต่กำเนิดหรือเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นได้ในภายหลัง ซึ่งแม้จะยังไม่มีความชัดเจน แต่ก็ยังมีข้อยืนยันจากผลการวิจัยมากมายแล้วว่า ภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ต้องพัฒนาขึ้นอย่างทุ่มเทและต้องทำงานอย่างหนักด้วย ดังนั้น ทุกคนจึงต่างเป็นผู้นำกันได้ และทุกคนก็มีสมรรถภาพที่จะพัฒนาเป็นผู้นำได้เช่นกัน

ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่ผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเป็นผู้ที่ชักนำ จูงใจ ชี้นำ ใช้อิทธิพล หรืออำนาจที่มีอยู่ในรูปแบบต่างๆ ทำให้ หรือกระตุ้นให้ หรือชี้นำให้เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ยินดี เต็มใจ พร้อมใจ ยินดีในการกระทำการ ให้มีความกระตือรือร้น หรือ ร่วมดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้นำต้องการ หรือตามที่ผู้นำต้องการให้มีพฤติกรรมไปใน ทิศทางที่เขาชักนำในการทำงาน หรือดำเนินกิจกรรมที่ผู้นำนั้นรับผิดชอบ หรือตามที่ผู้นำนั้นต้องการ ซึ่งสิ่งที่ผู้นำในวิทยาลัยในอนาคตควรมีเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วยสิ่งสำคัญ เหล่านี้

1. ความสามารถเชิงวิสัยทัศน์การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายขององค์กร
2. ความสามารถในการทำงานแบบมีส่วนร่วม
3. ความสามารถในการสื่อสารแบบมีประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการสร้างทีมงาน
5. ความสามารถในการดำเนินกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม
6. ความสามารถในการจัดการกับปัญหา

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อผู้บริหารด้านการตัดสินใจสั่งการ ช่วยดึงดูด ความสามารถของผู้บริหาร ประสานความขัดแย้ง โน้มน้าวจูงใจ เป็นที่พึ่งของบุคคล สร้างบรรยากาศในการทำงาน สร้างความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ภายในหน่วยงานและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 แนวคิด และทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผู้นำ (Leaders) เป็นบุคคลที่สำคัญ และเป็นองค์ประกอบการบริหารงานในองค์กรที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงมีบทบาทหลักในการดำเนินงานขององค์กรโดยเฉพาะต่อกลุ่มบุคคลในองค์กร และการบรรลุผลที่ต้องการของส่วนรวมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร ผู้นำในศตวรรษที่ 21 (2000-2100) จึงต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถศึกษาหรือฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนควรมีทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันจะเห็นได้ว่าแบบของผู้นำและคุณลักษณะของผู้นำจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีผู้ให้ทัศนะไว้หลายท่าน ดังนี้

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2555 : 8-9) กล่าวว่า การที่ผู้นำทั้งผู้นำโดยทั่วไปและผู้นำการศึกษา ของไทยจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยได้อย่างดี และเชื่อมโยง การศึกษากับสังคมไทยนั้น จำเป็นต้องมีคุณสมบัติหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการวิเคราะห์คือการมองเห็นปัญหาแล้วแก้ไขและเข้าใจถึงประเด็นปัญหาทางสังคมไทยและสังคมโลก ผู้นำรุ่นใหม่จะต้องวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกได้ว่า อะไรคือปัญหา อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้น อะไรคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลัง สิ่งเหล่านั้น
2. ความสามารถในการสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรทำตนเองและองค์กรให้เกิดการสร้างสรรค เมื่อวิเคราะห์วิจารณ์สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ วิเคราะห์ผู้อื่น สิ่งอื่นแล้วคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากเดิม มีแนวทางเป็นของตนเอง
3. ความสามารถในการสร้างผลงาน คนส่วนใหญ่มักเป็นผู้บริโภคนิยมทั้งในสังคม และตนเอง ถ้าคิดวิเคราะห์ วิจัย วิจัย สร้างสรรคแล้วไม่ลงมือทำ สร้างผลงานก็จะกลายเป็นสังคม หรือประเทศชาติที่รับหรือซื้ออยู่ตลอดเวลา
4. ความสามารถในด้านความรับผิดชอบ เป็นการแสดงความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่ว่าผู้บริหารจะเป็นแบบไหนก็ตาม สิ่งที่สำคัญไม่ได้คือความรับผิดชอบ ต้องอยู่ในฐานของคุณธรรมเป็นหลัก ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อประเทศชาติ และทิศทางของโลกในอนาคต

วิโรจน์ สารรัตน์ (2556 : 48-49) ได้ศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้

1. ความทันสมัย (Modernization) มองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์ เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และมองอนาคตว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความก้าวหน้า ทันสมัย ทันเหตุการณ์รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างรวดเร็ว
2. มีสัมพันธภาพ (Relationships) สร้างมิตรภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน จะทำให้เกิดความรักความนับถือความร่วมมือ และการอยู่ร่วมค้ำชูบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข มนุษย์ไม่สามารถที่จะอยู่ อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังได้ จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม จึงต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นจะทำให้การติดต่อ และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปได้ด้วยดีทำให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิตในที่สุด
3. การปรับตัว (Adaptability) ตอบสนองความไม่แน่นอนได้รวดเร็ว สามารถปรับตัว ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ด้วยโอเดียนและนวัตกรรมที่สดใหม่ ยังคงมีสมารถกับเป้าหมาย และพร้อมในการปรับเปลี่ยนเพื่อการบรรลุในเป้าหมาย ผู้นำที่พร้อมปรับเปลี่ยนตนเองจะรู้สึกท้าทายเมื่อเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงขึ้น
4. ความมุ่งมั่น (Assertiveness) เข้าใจความขัดแย้ง จัดการด้วยสมอง มั่นใจในตัวเอง กล้าคิด กล้าทำ เด็ดเดี่ยว แต่ในขณะเดียวกันก็อ่อนน้อม ถ่อมตัว ไม่ก้าวร้าว และคำนึงถึงความรู้สึก คนอื่น
5. สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ไม่บังคับแต่จูงใจ สร้างแรงบันดาลใจที่จะทำงาน ที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต นั้นประกอบด้วยอย่างน้อย 2 แรง คือ 1) มีแรงผลักดัน (Drive) ให้ทำงานในกรณีของ "Stephen Hawking" เป็นแรงผลักดันที่มาจากความกลัวตายและยังไม่อยากตาย ทำให้เกิดเป็น ความก้าวร้าวแรง (Aggressive Drive) ที่จะสู้กับความตาย

โดยทำกิจกรรมให้เต็มที่ดีกว่าอยู่เพื่อรอ ความตาย 2) มีแรงจูงใจ (Motivation) ให้ทำงานด้วยความกระตือรือร้น ด้วยความรัก และรู้สึกสนุก กับงานที่ทำอยู่ หรือรู้สึกว่าตัวเองมีค่ามากขึ้น เมื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้ และอาจจะนึกไปถึงสิ่งดีๆ ที่จะได้รับในอนาคตด้วย

6. ความทะเยอทะยาน (Aspiration) มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับงาน ที่ตนเองทำ

7. ความโปร่งใส (Transparency) ความโปร่งใสเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบ ความถูกต้อง และช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต รวมทั้งนำไปสู่การสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างผู้ปฏิบัติร่วมกันในองค์กรเดียวกัน

8. เป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าผู้สอน พี่เลี้ยงที่ดีต้องเต็มใจที่จะสอนสิ่งที่รู้ และเต็มใจที่จะพัฒนาน้องเลี้ยง (mentee) อย่างเต็มที่ ให้คำปรึกษาและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนกล้าที่จะให้ feedback อย่างตรงไปตรงมาอย่างจริงใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9. ซื่อสัตย์จริงใจ (Honesty) ไม่โกหกหลอกลวง ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้นำในการครองตนให้มีความประพฤติปฏิบัติตนดี มีความรู้ ความสามารถเข้าใจเหตุการณ์ มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความอดทนอดกลั้น มีเหตุผล มีการควบคุมอารมณ์ที่ดี

10. มีพันธะรับผิดชอบ (Accountability) คำนี้ถึงคำสัญญา คำนี้ถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ปรับทิศทาง หากไม่ถูกต้องหรือไม่บรรลุเป้าหมาย

2. การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (21st Century Student Outcomes) มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ (The Partnership for 21st Century Skills, 2009) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) คือ

1. ความรู้ในวิชาหลักและเนื้อหาประเด็นที่สำคัญ สำหรับศตวรรษที่ 21 (Core Subjects and 21st Century Themes) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะใน การใช้ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และการปกครอง ซึ่งควรครอบคลุมเนื้อหาในสาขาใหม่ๆ ที่มีความสำคัญต่อการทำงาน และชุมชน แต่สถาบันการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญ ได้แก่ จิตสำนึก ต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงินเศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง และความตระหนักในสุขภาพ และสวัสดิภาพ

2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ได้แก่ ความคิด สร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ซึ่งครอบคลุมไปถึง การคิดแบบสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกับผู้อื่น และการนำความคิด การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) หมายรวมถึงการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ การคิดตัดสินใจ และการคิดแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) ซึ่งเน้น การสื่อสารโดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ นับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก ดังนั้น ผู้เรียนจึง ควรมี ทักษะดังต่อไปนี้ คือ การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT : Information, Communications & Technology Literacy)

2.2 แนวคิดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และในยุคปัจจุบันสังคมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก นักคิดในแวดวงต่าง ๆ ของโลก และไทยต่างให้ความสนใจกับสภาพสังคมเป็นอย่างยิ่ง นักคิดทั้งหลายเรียกสังคมของมนุษยชาติในอนาคตในชื่อที่แตกต่างกัน อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler, 1981) เรียกว่า ยุคคลื่นลูกที่สาม (The third wave) โดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะ "ทั้งโลก" (Global) ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อน ในขณะที่ อีริค ชมิดท์ และ เจเรด โคเฮน (Eric Schmidt and Jared Cohen, 2014) เรียกโลกยุคนี้ว่า ยุคดิจิทัลเปลี่ยนโลก (The New Digital Age) นอกจากนี้แล้วยังถูกเรียกในชื่ออื่นๆ อีกว่าเป็น "ยุคโลกไร้พรมแดน" (Borderless world) ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือเรียกว่าเป็นยุค "หลังสังคมฐานความรู้" (Post knowledge-based society) (จินตนา สุจจันท์, 2556 : 2)

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง คือ ความเป็นจริง ของสังคมใหม่ที่มีปัญหาท้าทายสำหรับผู้บริหาร (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556 : 70-75) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership Model) ซึ่งเป็นโมเดลที่กล่าวถึงเรื่องของ คุณภาพ (qualities) ความรู้ (knowledge) และทักษะ (skills) ของผู้นำทางการศึกษา พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาใน สถานศึกษาของตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน
2. ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
3. สำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT และ E - Learning
4. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้
5. สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ
6. พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ได้เขียนเรื่องกระบวนทัศน์ใหม่ของการศึกษาระดับต้นๆ ต่อ การศึกษาศตวรรษที่ 21 ซึ่งกล่าวถึงภาวะผู้นำ ทักษะ และทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ว่าผู้นำสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานระดับ จังหวัด หรือ ระดับแผนกงานเกี่ยวกับงานบุคลากร การจัดซื้อจัดจ้าง การงบประมาณ การจัดทำแผน และสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย ความสัมพันธ์กับสาธารณะและอื่นๆ ที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษา เป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งบทบาทสำคัญในการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ แต่ในระยะต่อไป ผู้บริหาร สถานศึกษา (Principals) จะต้องทำงานเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่า ตนเองได้ทำหน้าที่เป็นเช่นผู้นำ (As leader) เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Student learning) เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดการใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) โดยภาวะผู้นำสถานศึกษา (School leadership) หมายถึงแต่ละบุคคลต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา

วิชาการ การประเมินผล และเทคนิคการสอน มีการทำงาน เพื่อเสริมสร้างทักษะ ร่วมกับครู การรวบรวม วิเคราะห์ และการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ผู้นำถูกคาดหวังให้ทำงานร่วมกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่า ความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนได้รับการตอบสนอง และนั่นหมายความว่า สมาชิกในโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำร่วม (Shared leadership) เพื่อให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำมาจากสมาชิกทุกคนร่วมกัน แต่ก็ได้หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะปลีกตัวจากความรับผิดชอบนี้ออกไป แต่กลับจะต้องสนับสนุนให้มีความรับผิดชอบร่วม (Shared responsibility) ในการระบุปัญหา การสร้างทางเลือก และการนำไปปฏิบัติ สำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 บางทักษะมีความสำคัญยิ่ง เช่น ทักษะการสร้างทีมงาน (Team building) ทักษะการจัดการความขัดแย้ง (Conflict management) เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal learning environments) ที่เกิดขึ้นในทุกๆ ห้องเรียน ซึ่งผู้นำสถานศึกษาโดยตำแหน่ง (Designed leader) เพียงลำพังไม่สามารถทำให้บรรลุผลในภารกิจงานที่มากมายนี้ได้ ส่วนครอเฟิร์ด (Crawford) (อ้างถึงในวารสาร สาระรัตนะ, 2556) ได้มีความเห็น ที่สอดคล้องกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทางการศึกษาว่าคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา แต่ดังที่ Linda Darling-Hammond นักการศึกษาแห่ง Stanford University ได้กล่าวว่า "ผู้บริหารที่มีความสามารถไม่ได้มีมาแต่เกิด แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้" (High-performing principals are not just born, but can be made) ซึ่งต้องอาศัยการฝึกอบรม หรือการพัฒนาในทักษะที่สำคัญๆ เช่น

1. คาดหวังสูง (High expectations) ผู้นำสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์จะมุ่งความสำเร็จของ นักเรียนทุกคน และจะใช้ความพยายามเพื่อให้บรรลุผล ในความเชื่อมั่น นักเรียนจะถูกท้าทายด้วย หลักสูตรที่มีลักษณะเข้มงวด (Rigorous curriculum) ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อความก้าวหน้า หรือกับรายวิชาที่ไม่คุ้นเคย การมุ่งศึกษาในระดับวิทยาลัย และการศึกษาต่อเนื่องอย่างจริงจัง
2. ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายพื้นฐาน (A focus on the fundamentals) สถานศึกษา เป็นแหล่งการเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้จึงเป็นจุดมุ่งหมายพื้นฐาน เป็น จุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งกว่า สิ่งอื่นใด ทุกสิ่งทุกอย่างจึงมุ่งการบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น
3. ความสามารถ พิเศษในการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ (A talent for collaborative problem solving) ความร่วมมือนำไปสู่ การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และความสำเร็จผู้นำสถานศึกษา ที่ฉลาดจะสร้างความเป็นหุ้นส่วนให้เกิดขึ้น ในทุกระดับของโรงเรียนเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหา และแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ มาใช้
4. มีจิตมุ่ง สร้างสรรค์ (An inventive mind) ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี และนำเอา เทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ทั้งในการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล การงบประมาณและอื่นๆ จนกล่าวได้ว่า เป็นผู้นำในแถวหน้าในเรื่องเทคโนโลยี
5. ความสามารถในการแปลความข้อมูล (The ability to read data's story) ผู้นำ สถานศึกษาต้องรู้คุณค่าของข้อมูลที่ดี และนำมาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็ว นำสู่การปฏิบัติ และประเมินผล เพื่อวัดผลสำเร็จ

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

6. ความสามารถในการบริหารเวลา และความใส่ใจ (A gift for directing time and attention) ผู้นำสถานศึกษาในปัจจุบัน และในอนาคตจำเป็นต้องมีการบริหารเวลา (Time management) และการมอบอำนาจ (Delegation) เนื่องจาก โรงเรียนมีภารกิจมากมาย ทั้งงบประมาณ บุคลากร นักเรียนและครอบครัว การพัฒนาวิชาชีพ เทคโนโลยี และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งทุกกรณีต้อง ทำด้วยใจรัก (Withheart) ที่มุ่งสู่ความสำเร็จของผู้เรียน

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ ประกอบด้วย บทบาทในฐานะ ผู้นำทางวิชาการ บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทในฐานะผู้ประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริม การพัฒนาครู และบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับชุมชน และ บทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา

ความหมายของการอาชีวศึกษา นักวิชาการให้ความหมายคำว่า การอาชีวศึกษา (Vocational education) ไว้ต่างๆ ดังนี้ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (2551 : 2) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษา ว่าเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 5) ให้ความหมายว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การเตรียมบุคลากรด้านฝีมือสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ สาขาหรืองาน ตามปกติจัดในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะรวมทั้งการเรียนวิชาสามัญ การฝึกปฏิบัติ และวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สัดส่วนของวิชาเหล่านั้นอาจมีได้หลากหลาย แต่ต้องเน้นภาคปฏิบัติพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาว่าเป็น การศึกษาที่มุ่งไปทางช่างฝีมือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

สรุปได้ว่าการอาชีวศึกษา คือ กระบวนการศึกษาเพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนในด้าน วิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี และพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เป็นการศึกษาที่มุ่งไปทางช่างฝีมือ การเตรียมบุคลากรด้านฝีมือสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ สาขาหรืองาน ซึ่ง จะรวมทั้งการเรียนวิชาสามัญ การฝึกปฏิบัติ และวิชาอื่นๆ แต่ต้องเน้นภาคปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นำเสนอการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูในวิทยาลัยเทคนิคนางรอง อาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2564 จำนวน 76 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง : ครูในวิทยาลัยเทคนิคนางรอง อาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2564 จำนวน 76 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยนี้มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาเอกสารคู่มือตำราวิชาการเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เสนอแนะ เพิ่มเติม และแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคำนิยามศัพท์ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสมควรปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

6. เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้เสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นแล้วนำคำถามมาพิจารณาหาค่า IOC. (Index of Item Object Congruence) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูจากวิทยาเขตอื่นที่อยู่ในอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

8. นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้ (Try out) ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach (พรธณี ลีกิจวัฒน์, 2553 : 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นภาพรวม เท่ากับ 0.97

9. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคนางรอง เพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัย โดยปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบงานสารบรรณ

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามจากการส่งคืนของสถานศึกษา นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 76 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 100)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่งงาน โดยการทดสอบค่าที (t - test แบบ Independent samples) และ จำแนกตามตำแหน่งงานกับประสบการณ์ทำงานของครู โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104)

1.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 105)

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 106-108)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากกลุ่มทดลอง

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามข้อมูลทั่วไป จำแนกตาม ตำแหน่งงาน ใช้สถิติ t-test (Independent) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 112-113)

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิค นางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามข้อมูลทั่วไป จำแนกตาม ตำแหน่งงานกับประสบการณ์ทำงาน ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 280-287)

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูพิเศษสอน (ร้อยละ 59.21) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 51.32)

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 1 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 6 ข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาจัดอบรมครู ($\bar{x} = 4.56$) รองลงมาคือ มีการจัดสรรงบประมาณจัดทำโครงการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างเพียงพอ ($\bar{x} = 4.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมอบหมายงานอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.02$)

2.2 ด้านริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 3 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 4 ข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือหน่วยงานทางการศึกษามาอบรมให้ความรู้ ($\bar{x} = 4.58$) รองลงมาคือ ผู้บริหารวิทยาลัยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน

และอำนาจความสะดวกต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.56$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูและบุคลากรทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการดำเนินการ ($\bar{x} = 4.25$)

2.3 ด้านสำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 4 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และอีก 3 ข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดสรรงบประมาณดำเนินการพัฒนาด้าน ICT ($\bar{x} = 4.71$) รองลงมาคือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาหรือเข้ารับการอบรมการใช้ ICT ($\bar{x} = 4.68$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการนำข้อมูลการติดตามประเมินการพัฒนาระบบ ICT มาใช้ ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ($\bar{x} = 4.25$)

2.4 ด้านพัฒนาวิทยาลัยให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มี 6 ข้อ จากทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานความร่วมมือจากวิทยากรและหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาครูอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.51$) ซึ่งมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ จัดทำแผนพัฒนาวิทยาลัยให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.11$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการสำรวจสภาพปัญหาชุมชน ($\bar{x} = 3.86$)

2.5 ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถทำให้วิทยาลัยเป็นเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ ให้แก่วิทยาลัยในสังกัด อศจ.บุรีรัมย์ ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมาคือ สามารถใช้เครือข่ายกลุ่มวิทยาลัยส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.13$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนใช้เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{x} = 3.87$)

2.6 ด้านการพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 6 ข้อ จากทั้งหมด 7 ข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้ครูในวิทยาลัย คิดและตัดสินใจทำงานในหน้าที่ได้อย่างคล่องตัว ($\bar{x} = 4.52$) ซึ่งมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการกระตุ้นความคิด ความใฝ่แสวงหาความรู้และจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.41$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดอบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับเรื่องภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ($\bar{x} = 4.02$)

14 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 เข้าร่วมประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานแบบ Online

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า

3.1 ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน คือข้าราชการครู และพนักงานราชการครู มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน	4.26	0.43	มาก
ด้านริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล	4.39	0.43	มาก
ด้านสำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT	4.49	0.40	มาก
ด้านพัฒนาวิทยาลัยให้เป็นชุมชนการเรียนรู้	4.08	0.36	มาก
ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ	4.05	0.44	มาก
ด้านการพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ	4.21	0.52	มาก
โดยรวม	4.25	0.43	มาก

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน มีการสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาจัดอบรมครู มีการจัดสรรงบประมาณจัดทำโครงการพัฒนาครูเพื่อจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างเพียงพอ ด้านริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ มีการเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือหน่วยงานทางการศึกษามาอบรมให้ความรู้ผู้บริหารวิทยาลัยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้านสำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT มีการจัดสรรงบประมาณดำเนินการพัฒนาด้าน ICT มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาหรือเข้ารับการอบรมการใช้ ICT ด้านพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือจากวิทยากรและหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาครูอย่างเหมาะสม มีการจัดทำแผนพัฒนาวิทยาลัยให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ ด้านสร้างเครือข่าย

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ ผู้บริหารสามารถทำให้วิทยาลัยเป็นเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ ให้แก่วิทยาลัยในสังกัด อศจ.บุรีรัมย์ สามารถใช้เครือข่ายกลุ่มวิทยาลัยส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ ส่งเสริมให้ครูในวิทยาลัยคิดและตัดสินใจทำงานในหน้าที่ได้อย่างคล่องตัว มีการกระตุ้นความคิด ความใฝ่แสวงหาความรู้ และจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์ ด่านิล (2558 : 240-248) ได้ศึกษาเรื่อง "ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษา และห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์"

2. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีตำแหน่ง และประสบการณ์การในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยเทคนิคนางรอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ครูทุกคนมีความเข้าใจถึงบทบาทของ ผู้บริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตูล เชื้อจรรย์ (2556) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) ด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมอบหมายงานอย่างชัดเจน
- (2) ด้านริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นและกำกับติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการดำเนินการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล
- (3) ด้านสำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลการติดตามประเมินการพัฒนา ระบบ ICT มาใช้ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- (4) ด้านพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสำรวจสภาพปัญหาชุมชน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้
- (5) ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครู และนักเรียนใช้เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- (6) ด้านพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับเรื่องภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรมีการขยายขอบเขตของประชากร เพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างได้
- (2) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2563). **เปิดแผนสอน ‘ออนไลน์’ สอศ.รुकจัด 4 รูปแบบพลิกโฉมการเรียนอาชีวะไทย**. กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.
- จินตนา สุจจันท์. (2556). **การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). **ภาวะผู้นำร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- ตุล เชื้อจรรย์. (2555). **สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). **ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทริปเพิ้ล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พรรณณี ลีกิจวัฒน์. (2553). **วิธีการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. (2553, กรกฎาคม 22). **ราชกิจจานุเบกษา**, 127(55ก).
- พิชญา ดำนิล. (2558). **ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษาและห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. **วารสารบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 1(10) : 240-248.
- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2555). **ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ภา ธรรมสิทธิ์. (2554). **หลักการบริหารการศึกษา**. อุดรดิตถ์ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2555). **ความเป็นผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่ศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธี.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2553). **ภาวะผู้นำ Leadership**. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์.
- Alvin Toffler. (1981). **The Third Wave**. New York : Bantam Book.
- Daft, R.L. (2003). **Management**. 6 th ed. New York : Thomson.
- Dubrin. (2010). **Principles of Leadership**. (6th ed.) Canada: South-Western Cengage Learning.
- Eric Schmidt and Jared Cohen. (2014). **The New Digital Age**. London, UK : John urray.
- Yukl, A. G. (2006). **Leadership in Organization**. UK : Prentice - Hall International.